

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Institutul de Organizare a Studiilor Doctorale și Postdoctorale

Domeniul de doctorat Istorie

Teză de doctorat

Danii și mile domnești către mănăstirile din nordul Olteniei

(de la Matei Basarab la Constantin Brâncoveanu) – o

analiză diplomatică

Doctorand:

Mihai BĂNUȚ

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. habil. Ioan ALBU

Cuvinte cheie: ctitori, domenii mănăstirești, facilități fiscale, proprietăți, nordul Olteniei, secolele XVII-XVIII.

Această lucrare a fost redactată cu scopul de a prezenta evoluția daniilor și milelor pe care structurile ecleziastice din nordul Olteniei le-au primit de la domnitorii Țării Românești, în cea mai mare parte a secolului al XVII-lea și la începutul secolului al XVIII-lea. Din perspectivă geografică teza analizează mănăstirile aflate în nordul Olteniei, de pe teritoriul actual al județelor Mehedinți, Gorj și Vâlcea, și ale căror proprietăți și privilegii se aflau în întreg cuprinsul Țării Românești și uneori chiar și în afara hotarelor acesteia. Imaginea de ansamblu a ceea ce au însemnat domeniile mănăstirești din nordul Olteniei – cum au fost create și consolidate aceste domenii – a fost conturată prin prisma celor 255 de acte de danie ale domnitorilor munteni din intervalul de timp cuprins între anii 1632 și 1714.

Primul capitol este denumit *Danii și mile domnești. Stadiul cercetărilor* și este alcătuit din 2 părți. Prima parte este dedicată *terminologiei* referitoare la proprietățile (sat, dedină, obroc, ocină, ohabă), dăjdiile, imunitățile și facilitățile fiscale (albinărit, bir, căldărit, cășărit, dijma peștelui, găletărit, gorștinărit, mertic de sare, părpăr, podărit, vamă, vinărici) care formau domeniile mănăstirești, dar și la resursa umană de pe aceste domenii (rumâni, robi țigani, colibași, dârvari, poslușnici etc.). În cea de-a doua parte sunt prezentate sursele istoriografice – *istoricul cercetărilor*, fiind enumerate publicațiile care au ca subiect mănăstirile din nordul Olteniei, domeniul funciar mănăstiresc și diplomația slavo-română din Țara Românească.

Diplomatica slavo-română. Clasificarea documentelor din perspectivă diplomatică. Geneza actelor. Caracteristicile interne ale documentelor și actelor este titlul celui de-al doilea capitol. Prin intermediul acestuia sunt prezentate atât etapele redactării, cât și părțile importante ale unui act de danie emis de către instituția domniei. Pentru clasificarea documentelor și caracteristicile interne ale acestora am utilizat exemple din cuprinsul actelor de danie selectate pentru a fi analizate în cadrul acestui demers. Într-un alt subcapitol, a fost prezentată microstatistica diplomatică a documentelor emise pe parcursul perioadei noastre de interes, pe care am completat-o cu un grafic în care este redată situația pe ani a documentelor amintite.

În cuprinsul celei de-a treia părți, *Prezentarea mănăstirilor din nordul Olteniei*, au fost expuse aspecte referitoare la așezarea, istoricul, arhitectura și iconografia celor 10 mănăstiri acoperite de demersul nostru doctoral. Acest capitol a fost structurat în 10 subcapitole, câte unul pentru fiecare dintre cele 10 mănăstiri – Vodița, Tismana, Cozia, Govora, Bistrița, Surpatele, Polovragi, Arnota, Dintr-un lemn și Hurezi.

Ultima secțiune este și cea care a dat titlul întregii lucrări – *Danii și mile domnești către mănăstirile din nordul Olteniei (de la Matei Basarab la Constantin Brâncoveanu)*. Și de această dată, capitolul a fost structurat în 10 părți sau subcapitole, fiind reconstituite în ordinea formării lor, cele 10 domenii ale celor mai importante lavre din nordul Olteniei.

Prin prisma documentelor au fost identificate cele mai importante proprietăți sau privilegii acordate mănăstirilor de către domnitorii Țării Românești. Astfel, fiecare dintre daniile cele mai importante au fost tratate distinct, fiind identificate prima atestare documentară, intrarea în proprietatea uneia dintre mănăstiri și întreg parcursul acesteia în perioada cuprinsă între domniile lui Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu. Importanța daniilor a fost stabilită în funcție de numărul de documente în care au fost menționate, cele mai des pomenite fiind satele de vatră ale mănăstirilor, care reprezentau cu siguranță cele mai valoroase danii pentru mănăstiri. Pentru fiecare subcapitol au fost realizate câte o hartă – cu domeniul fiecărei mănăstiri în parte, la care se adaugă cea de-a 11-a hartă, cea în care a fost redată amplasarea mănăstirilor; respectiv câte un grafic – în care este expusă proveniența fiecărui document în parte, în funcție de emitent (domnitor).

Această secțiune debutează, după cum era și firesc, cu subcapitolul referitor la daniile și milele domnești către mănăstirea Vodița – *Domeniul mănăstirii Vodița*. Conturarea domeniului Vodiței s-a putut realiza doar în baza actelor de danie emise în perioada 1374-1464 de către domnitorii munteni, cnejii și despoții sârbi și regii maghiari. Vodița nu a fost pomenită în documentele domnitorilor din secolul al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, din cauza declinului său survenit cu 2 secole în urmă. Cele mai importante moșii ale ctitoriei lui Vladislav Vlaicu au fost satele Vodița, Jidovștița, Țerovățul, Bahna, Potocul, Elhovița și Bistrița.

Domeniul mănăstirii Tismana este tratat în cel de-al doilea subcapitol, centralizând daniile și milele domnești pe care mănăstirea Tismana le-a primit de la domnitorii Țării Românești din perioada cuprinsă între domniile lui Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu. În fapt, daniile referitoare la satele Tismana (vatra mănăstirii), Tântava, Turceni, Bistrița, Rogova, Groșani, Iarghivița, Comani, Ploștina, Frățeștii de jos și vama de la Vâlcan au fost doar înnoite de către domnitorii din intervalul de timp amintit, fiind emise cu mult înainte de alți domnitori munteni sau unii privați.

Al treilea subcapitol, realizat pentru a contura *Domeniul mănăstirii Cozia*, tratează satele Călimănești (vatra mănăstirii), Jiblea, Studenița, Cireașov, Orlea, Frăsinetul din Câmp, Săpatul, Cușmir, Prestol, Ulița cea mare din Râmnic, Bogdănești și vama de la Căineni. Și în această situație, proprietățile și privilegiile înșiruite au fost doar confirmate de către domnitorii munteni din perioada 1632-1714, acestea fiind elaborate în principal cu multă vreme înainte de către ctitorul mănăstirii, domnitorul Mircea cel Bătrân, și parțial de maica Teofana, mama domnitorului Mihai Viteazul.

Domeniul mănăstirii Govora este discutat în cel de-al patrulea subcapitol, care, după cum și titlul o evidențiază, cuprinde informații cu privire la satele și imunitățile pe care Govora le-a obținut de-a lungul timpului de la domnitorii Vlad Călugărul, Radu cel Mare, Radu Paisie și boierii Drăgoești, și pe care domnitori precum Matei Basarab, Constantin Șerban, Mihnea al III-lea și alții i le-au întărit. În intervalul de timp cuprins între 1632 și 1714, cele mai des pomenite avantaje ale mănăstirii Govora au fost satele Govora (vatra mănăstirii), Nănișești, Cerneți, Medvejdea, Bălotești, Curiacea, Malovățul, Glodu, Strâmba, Frăsinetul din Câmp și Redea Florii.

Satele Costești (vatra mănăstirii), Gândeni, Vaideei, Stroiești, Potelu, Șoaș, Cândoi, Bogdănești, Arcești, Florești, Bârzești, Lazu și Turburea au fost cele mai însemnate posesiuni care au constituit *Domeniul mănăstirii Bistrița* olteană – studiat în cel de-al cincilea subcapitol. Confirmate de reprezentanții domniei din secolele XVII-XVIII, aceste moșii au fost dăruite Bistriței, în majoritatea lor de către ctitorul mănăstirii, boierul Barbu Craiovescu.

Despre *Domeniul mănăstirii Surpatele*, în al șaselea capitol, se poate afirma că acesta nu a fost un domeniu în adevăratul sens al cuvântului. Poate cea mai săracă din selecția noastră, mănăstirea Surpatele nu a avut în stăpânirea sa sate și moșii. În actele de danie acordate mănăstirii Surpatele, domnitorii Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu i-au dăruit acesteia fie scutiri de taxe, fie bucate, fie vinăriciul satelor Căinești și Bodești. Redus ca dimensiuni, comparativ cu domeniile marilor mănăstiri din nordul Olteniei, *Domeniul mănăstirii Polovragi* – subcapitolul șapte – a cuprins satul Polovragi (vatra mănăstirii), primit de la ctitorul Danciu Pârâianu, și vinăriciul satelor Negoești și Mogoșani. Acestea au fost fie dăruite, fie confirmate prin documentele parvenite de la domnitorii Matei Basarab, Grigore Ghica, Antonie vodă din Popești și Constantin Brâncoveanu.

Domeniul mănăstirii Arnota – pe care l-am analizat în subcapitolul opt – a fost creat în integralitate din mila domnitorului Matei Basarab, ctitorul mănăstirii. Posesiunile (sate, moșii, munți și vămi) care au format domeniul mănăstirii Arnota au fost Bogdănești, Bărbătești, Dobriceni, Celeiu, Măceșul, muntele Neteda și vama de la Căineni. Daniile lui Matei Basarab au fost de

asemenea întărite prin actele domnitorilor Constantin Șerban, Grigore Ghica, Radu Leon, Gheorghe Duca, Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu.

Satele Popeștii pe Otăsău, Căinești, Negroia, Studina și Mănăilești au format *Domeniul mănăstirii Dintr-un lemn* – dezbătut în al nouălea subcapitol. Proprietățile mănăstirii Dintr-un lemn au fost dăruite în principal de către Preda Brâncoveanu și confirmate de către domnitorii Matei Basarab, Constantin Șerban și Mihnea al III-lea.

Ultimul subcapitol este cel prin intermediul căruia a fost prezentat *Domeniul mănăstirii Hurezi*. Cum mănăstirea Hurezi a fost ctitorită în perioada 1690-1697, reconstituirea domeniului acestei mănăstiri a fost posibil doar în baza documentelor emise de către domnitorul Constantin Brâncoveanu. Satele și moșiile care au format domeniul Hurezilor au fost Horezu (vatra mănăstirii), Râmești, Șirineasa, Runcu, Otești, Baia de fier, Puțuri, Gioroc, Bratovoiești, Craiovița, Sălcuța, Belciugatul și Cojești.

Daniile și milele domnești din perioada cuprinsă între domniile lui Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu au contribuit semnificativ la constituirea și consolidarea domeniilor celor mai însemnate mănăstiri din nordul Olteniei. Dinamica evoluției acestor domenii a fost una ascendentă, păstrând în toată perioada o pondere importantă din întreaga structură funciară a Țării Românești.

Introducere.....	6
1. Danii și mile domnești. Stadiul cercetărilor.....	11
1.1. Terminologie și concepte.....	11
1.1.1. Termeni referitori la proprietăți.....	12
1.1.2. Termeni referitori la dăjdi, imunități și facilități fiscale.....	13
1.1.3. Termeni referitori la resursa umană de pe domeniile mănăstirești.....	19
1.2. Surse și istoriografie (istoricul cercetărilor).....	24
1.2.1. Istoricul cercetărilor privind mănăstirile din nordul Olteniei.....	25
1.2.2. Istoricul cercetărilor privind domeniul funciar mănăstiresc.....	30
1.2.3. Istoricul cercetărilor privind diplomația slavo-română din Țara Românească.....	33
2. Diplomația slavo-română. Clasificarea documentelor din perspectivă diplomatică. Geneza actelor. Caracteristicile interne ale documentelor și actelor.....	39
2.1. Clasificarea documentelor din perspectivă diplomatică.....	39
2.1.1. Acte, scrisori și scripturae.....	39
2.1.2. Actele publice și actele private.....	40
2.1.3. Actele de cancelarie.....	40
2.1.4. Actele probatorii și actele dispozitive.....	41
2.1.5. Acte, hrisoave și scrisori.....	41
2.1.6. Scrisorile deschise și scrisorile închise.....	42
2.1.7. Clasificarea actelor după conținut.....	42
2.2. Geneza actelor.....	44
2.2.1. Nașterea actului.....	44
2.2.2. Formarea actului.....	45
2.2.3. Redactarea actului.....	46
2.2.4. Scrierea actului.....	47
2.2.5. Revizuirea actului.....	47
2.2.6. Întărirea actului.....	48
2.2.7. Înmânarea actului.....	48

2.3.1. Formularele actelor.....	49
2.3.2. Originea formularelor.....	51
2.4. Caracteristicile interne ale documentelor și actelor.....	51
2.4.1. Limba.....	52
2.4.2. Ortografia.....	52
2.4.3. Formulele diplomatice.....	53
2.4.4. Forma subiectivă și forma obiectivă.....	54
2.4.5. Invocația simbolică.....	54
2.4.6. Invocația verbală.....	55
2.4.7. Intitulația.....	55
2.4.8. Inscripția.....	56
2.4.9. Salutația.....	57
2.4.10. Arenga.....	57
2.4.11. Promulgația.....	58
2.4.12. Intervenția.....	58
2.4.13. Narația.....	59
2.4.14. Dispoziția.....	60
2.4.15. Clauzele.....	61
2.4.16. Sancțiunea.....	62
2.4.17. Coroborația.....	64
2.4.18. Mențiunea ispravnicului.....	64
2.4.19. Mențiunea redactorului actului.....	65
2.4.20. Mențiunea grămăticului.....	65
2.4.21. Data.....	66
2.4.22. Urarea finală.....	68
2.4.23. Subscrierile.....	68
2.4.24. Martorii.....	69
2.4.25. Pecetea.....	70
2.5. O microstastică diplomatică a actelor de danie din perioada 1632-1714.....	71
3. Prezentarea mănăstirilor din nordul Olteniei.....	75
3.1. Mănăstirea Vodița.....	75

3.1.1. Așezare și scurt istoric.....	75
3.1.2. Arhitectură și iconografie.....	76
3.2. Mănăstirea Tismana.....	77
3.2.1. Așezare și scurt istoric.....	77
3.2.2. Arhitectură și iconografie.....	77
3.3. Mănăstirea Cozia.....	79
3.3.1. Așezare și scurt istoric.....	79
3.3.2. Arhitectură și iconografie.....	79
3.4. Mănăstirea Govora.....	81
3.4.1. Așezare și scurt istoric.....	81
3.4.2. Arhitectură și iconografie.....	81
3.5. Mănăstirea Bistrița.....	83
3.5.1. Așezare și istoric.....	83
3.5.2. Arhitectură și iconografie.....	84
3.6. Mănăstirea Surpatele.....	86
3.6.1. Așezare și scurt istoric.....	86
3.6.2. Arhitectură și iconografie.....	86
3.7. Mănăstirea Polovragi.....	88
3.7.1. Așezare și scurt istoric.....	88
3.7.2. Arhitectură și iconografie.....	89
3.8. Mănăstirea Arnota.....	90
3.8.1. Așezare și scurt istoric.....	90
3.8.2. Arhitectură și iconografie.....	91
3.9. Mănăstirea Dintr-un lemn.....	92
3.9.1. Așezare și scurt istoric.....	92
3.9.2. Arhitectură și iconografie.....	92
3.10. Mănăstirea Hurezi.....	94
3.10.1. Așezare și scurt istoric.....	94
3.10.2. Arhitectură și iconografie.....	95
4. Danii și mile domnești către mănăstirile din nordul Olteniei (de la Matei Basarab la Constantin Brâncoveanu).....	98
4.1. Domeniul mănăstirii Vodița.....	98

4.2. Domeniul mănăstirii Tismana.....	104
4.3. Domeniul mănăstirii Cozia.....	112
4.4. Domeniul mănăstirii Govora.....	122
4.5. Domeniul mănăstirii Bistrița.....	128
4.6. Domeniul mănăstirii Surpatele.....	136
4.7. Domeniul mănăstirii Polovragi.....	138
4.8. Domeniul mănăstirii Arnota.....	141
4.9. Domeniul mănăstirii Dintr-un lemn.....	145
4.10. Domeniul mănăstirii Hurezi.....	149
Concluzii.....	158
Lista domnitorilor Țării Românești din perioada 1632-1714.....	161
Lista ilustrațiilor.....	165
Bibliografie.....	168
Ilustrații.....	178

Colecții de documente

CDȚR

1. Ciucă, Marcel-Dumitru, Duca-Tinculescu, Doina, Vătafu-Găitan, Silvia, *Catalogul documentelor Țării Românești din arhivele statului*, volumul IV (1633-1639), Editura Interprinderea poligrafică „13 decembrie 1918”, București, 1981.
2. Ciucă, Marcel-Dumitru, Vătafu-Găitan, Silvia, Șesan, Dragoș, Comănescu, Mirela, *Catalogul documentelor Țării Românești din arhivele statului*, volumul VIII (1654-1656), *f. e.*, București, 2006.
3. Comănescu, Mirela, Niculescu, Laura, Dincă, Ileana, *Catalogul documentelor Țării Românești din arhivele statului*, volumul IX (1657-1659), *f. e.*, București, 2012.

DRH B

4. Panaitescu, Petre, Mioc, Damaschin, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul I (1247-1500), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966.
5. Ștefănescu, Ștefan, Diaconescu, Olimpia, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul II (1501-1525), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1972.
6. Mioc, Damaschin, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul III (1526-1535), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975.
7. Mioc, Damaschin, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul IV (1536-1550), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1981.
8. Mioc, Damaschin, Adam Chiper, Marieta, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul V (1551-1565), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1983.
9. Ștefănescu, Ștefan, Diaconescu, Olimpia, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul VI (1566-1570), Editura Academiei Republicii România, București, 1985.

10. Ștefănescu, Ștefan, Diaconescu, Olimpia, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul VII (1571-1575), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1988.
11. Mioc, Damaschin, Constantinescu, Ioana, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul VIII (1576-1580), Editura Academiei Române, București, 1996.
12. Mioc, Damaschin, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXIII (1630-1632), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969.
13. Mioc, Damaschin, Caracaș, Sașa, Bălan, Constantin, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXIV (1633-1634), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1974.
14. Mioc, Damaschin, Bălan, Maria, Cămărășescu, Ruxandra, Fotino, Coralia, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXV (1635-1636), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1985.
15. Barbu, Violeta, Lazăr, Gheorghe, Vintilă-Ghițulescu, Constanța, Popescu, Oana-Mădălina, Olar, Ovidiu, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXVII (1639-1640), Editura Academiei Române, București, 2013.
16. Rizescu, Oana, Olar, Ovidiu-Victor, Bedreag, Elena, Lambriu, Ruxandra, Cotovanu, Lidia, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXVIII (1641-1642), Editura Academiei Române, București, 2018.
17. Barbu, Violeta, Lazăr, Gheorghe, Constantin, Florina Manuela, Popescu, Oana Mădălina, Vintilă-Ghițulescu, Constanța, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXIX (1643-1644), Editura Academiei Române, București, 2017.
18. Barbu, Violeta, Chiper, Marieta, Lazăr, Gheorghe, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXX (1645), Editura Academiei Române, București, 1998.
19. Barbu, Violeta, Ghițulescu, Constanța, Iancu, Andreea, Lazăr, Gheorghe, Rizescu, Oana, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXXI (1646), Editura Academiei Române, București, 2003.
20. Barbu, Violeta, Lazăr, Gheorghe, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXXII (1647), Editura Academiei Române, București, 2001.

21. Lazăr, Gheorghe, Vintilă-Ghițulescu, Constanța, Iancu, Andreea, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXXIII (1648), Editura Academiei Române, București, 2006.
22. Barbu, Violeta, Lazăr, Gheorghe, Rizescu, Oana, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXXIV (1649), Editura Academiei Române, București, 2002.
23. Barbu, Violeta, Ghițulescu, Constanța, Iancu, Andreea, Lazăr, Gheorghe, Rizescu, Oana, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXXV (1650), Editura Academiei Române, București, 2003.
24. Rizescu, Oana, Ciucă, Marcel-Dumitru, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXXVI (1651), Editura Academiei Române, București, 2006.
25. Barbu, Violeta, Bălan, Constantin, Constantin, Florina Manuela, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXXVII (1652), Editura Academiei Române, București, 2006.
26. Rizescu, Oana, Ciucă, Marcel-Dumitru, Constantin, Florina Manuela, Iancu, Andreea, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXXVIII (1653), Editura Academiei Române, București, 2009.
27. Barbu, Violeta, Lazăr, Gheorghe, Constantin, Florina Manuela, Ghițulescu, Constanța, Popescu, Oana Mădălina, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XXXIX (1654), Editura Academiei Române, București, 2010.
28. Rizescu, Oana, Constantin, Florina-Manuela, Iancu, Andreea-Roxana, *Documenta Romaniae Historica*, seria B – Țara Românească, volumul XL (1655), Editura Academiei Române, București, 2013.

29. Andronescu, Marta, *Repertoriul documentelor Țării Românești publicate până azi. 1290-1508*, Editura Tiparul așezământului tipografic Datina Românească, Vălenii de Munte, 1937-8.
30. Arion, Dinu, *Din hrisoavele lui Mircea cel Bătrân – 1386-1418*, Editura Tipografia România Mare, *f. l.*, 1930.
31. Bogdan, Ioan, *Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și Țara Ungurească în sec. XV și XVI*, Volumul I (1413-1508), Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1905.

32. Dincă, Ileana, Mihailovici, Codruța, Turcitu, Claudiu-Victor, *Constantin Brâncoveanu 300. Documente de arhivă, f.e.*, București, 2014.
33. Dumitrescu, Gabriela, Năstăselu, Liana, Dimitriu, Oana, Țârlescu, Ion Andrei, *Constantin Brâncoveanu. Documente din colecția Bibliotecii Academiei Române*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2014.
34. Ionașcu, Ion, *Contribuții la istoricul mănăstirii Hurez*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1935.
35. Ionașcu, Ion, Lăzărescu-Ionescu, L., Cămpina, Barbu, Stănescu, Eugen, Prodan, D., Roller, Mihail, *Documente privind Istoria României, seria B – Țara Românească, Veacul XVII, volumul I (1601-1610)*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1951.
36. Iorga, Nicolae, *Cărți domnești, zapise și răvașe*, Editura Ministerului de Instrucție, București, 1903.
37. Iorga, Nicolae, *Hîrtii din arhiva mănăstirii Hurezului*, Atelierele grafice SOCEC&Comp., București, 1907.
38. Mihordea, Vasile, Papacostea, Șerban, Constantiniu, Florin, *Documente privind relațiile agrare în secolul al XVIII-lea, volumul I – Țara Românească*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1961.
39. Panaitescu, Petre, *Documentele Țării Românești. Documentele interne (1369-1490)*, Fundația Regele Carol I, București, 1938.
40. Panaitescu, Petre, *Documente slavo-române din Sibiu. (1470-1653)*, Editura Imprimeria Națională, București, 1938.
41. Soare, Ion, *Documente slavo-române păstrate în arhivele din Oltenia*, Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 2005.
42. Stoica Nicolaescu, Ștefan, *Documente inedite de la Mircea cel Bătrân. 1386-1418*, Editura ATELIERELE „ADEVÉRUL” S. A., București, f. a.
43. Ștefulescu, Alexandru, *Polovragii*, Tipografia N. D. Miloșescu, Târgu Jiu, 1906.
44. Ștefulescu, Alexandru, *Mănăstirea Tismana*, Ediția a III-a, Editura Institutului de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1909.
45. Tamaș, Corneliu, Soare, Ion, Andreescu, Carmen, *Tezaur medieval vâlcean. Catalogul documentelor de la arhivele statului din Râmnicu Vâlcea (1388-1715), volumul I, f. e.*, București, 1983.

Studii și articole

1. Bănuț, Mihai, *Vinăriciul în nordul Olteniei – de la dijmă domnească la privilegiu mănăstiresc*, în Studii și comunicări de etnologie, Tomul XXXVI, Editura ASTRA Museum, Sibiu, 2022, pp. 210-217.
2. Berciu-Drăghicescu, Adina, *Aspecte ale exploatării sării și a comerțului cu sare în Țara Românească în secolele XIV-XVI*, în LITUA. Studii și cercetări, f. e., Tîrgu Jiu, 1982, pp. 87-93.
3. Brătulescu, Victor, *Mănăstirea Polovragi*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Imprimeria Națională, București, 1940, pp. 5-34.
4. Bulat, Toma G., *Mănăstirea Bistrița în vremea lui Matei vodă Basarab (1632-1654)*, în Mitropolia Olteniei, Anul XXIX, nr. 7-9, Craiova, 1977, pp. 622-628.
5. Cantacuzino, Gheorghe I., *Ceramică medievală descoperită la Vodița prin săpăturile din anul 1970*, în Cercetări arheologice, nr. 3, București, 1979, pp. 439-451.
6. Cauc, Dumitru, *Formarea și dezvoltarea domeniului mănăstirii Tismana*, în LITUA. Studii și Cercetări, nr. XIV, Târgu Jiu, 2012, pp. 131-140.
7. Chiriță, Marius, *Balta Bistrețul și mînăstirea Tismana în documentele vremii, 1385-1863*, în Mitropolia Olteniei, anul XXXIX, nr. 4, Secția culturală a Sfintei Arhiepiscopii a Craiovei, Craiova, 1987, pp. 92-105.
8. Ciocîltan, Virgil, *Înțelesul politic al „minunii” sfântului Nicodim de la Tismana*, în Studii și Materiale de Istorie Medie, vol. XXII, Brăila, 2004, pp. 153-168.
9. Cioarec, Ileana, *Domeniul funciar al mănăstirii Hurezi*, în Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor”, vol. XV., Craiova, 2014, pp. 77-98.
10. Cioarec, Ileana, *Domeniul Mănăstirii Polovragi*, în LITUA. Studii și cercetări, vol. XVII, Târgu Jiu, 2015, pp. 189-194.
11. Ciobanu, Doina, *Exploatarea sării în evul mediu în Țara Românească*, în Sarea, Timpul și Omul. Catalog de expoziție, Editura Angustia, Sfîntu Gheorghe, 2006, pp. 122-124.
12. Crețeanu, Radu, *Mănăstirea Surpatele*, în Buletinul Monumentelor Istorice, Anul XLI, nr. 4, București, 1972, pp. 15-24.
13. Cronț, Gheorghe, *Dreptul de ctitorie în Țara Românească și Moldova. Constituirea și natura juridică a fundațiilor din Evul Mediu*, în SMIM, vol. IV, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, București, 1960, pp. 77-116.

14. Deca, Eugen, *Câteva considerații asupra proprietăților viticole și pomicole ale mănăstirilor din Vâlcea, în trecut*, în Buridava. Studii materiale, Râmnicu Vâlcea, 2012, pp. 143-147.
15. Donat, Ion, *Considerații istorice asupra toponimiei românești* (III – Despre modificarea toponimiei), în *Limba română*, Editura Academiei Republicii Socialiste României, București, 1965, pp. 671-675.
16. Drăghiceanu, Virgil, *Vodița: istoric și descriere*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, Anul V, Tipografia „GUTENBERG” Joseph Göbl, București, 1912, pp. 97-109.
17. Drăghiceanu, Virgil, *Considerațiuni asupra vechimii bisericii Mănăstirii Tismana*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, Așezământul Tipografic „Datina Românească”, București, 1934, pp. 1-16.
18. Efremov, Alexandru, *Pictura interioară din Paraclisul Mănăstirii Bistrița – Vâlcea*, în *Buletinul Monumentelor Istorice*, anul XLI, nr. 3, București, 1972.
19. Geoglovan, Radu, *O „tocmeală” a lui Matei Basarab privitoare la scutirea țărgoviștenilor de unele dări pentru vin*, în *Studii și articole de istorie*, nr. IV, Societatea de științe istorice și filologice din R.P.R., București, 1962, pp. 45-54.
20. Ghibănescu, Gheorghe, *Prefață sau Documentul studiat din punct de vedere istoric, arheologic și paleografic*, în *Uricarul. Colecțiune din diferite acte*, Nr. XXIII, Tipografia „Buciumului Român”, Iași, 1895, pp. IV-CXXXVIII.
21. Ghika-Budești, Nicolae, *Ceva despre biserica Mănăstirii Tismana*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, anul XXX, nr. 4, Vălenii de Munte, 1937.
22. Ghika-Budești, Nicolae, *Restaurarea bisericii mari a mănăstirii Cozia (memoriul)*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, Așezământul tipografic „Datina Românească”, Vălenii de munte, 1938, pp. 22-31.
23. Ilieș, Aurora, *Știri în legătură cu exploatarea sării în Țara Românească pînă în veacul al XVIII-lea*, în *Studii și materiale de Istorie medie*, volumul I, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, București, 1956, pp. 155-194.
24. Ionescu, Gheorghe, *Mănăstirea Govora și egumenia lui Meletie Macedoneanul* (I), în *Buletinul Monumentelor Istorice*, anul XL, nr. 2, 1971, pp. 20-32.
25. Ionescu, Gheorghe, *Mănăstirea Govora și egumenia lui Meletie Macedoneanul* (II), în *Buletinul Monumentelor Istorice*, anul XL, nr. 4, 1971, pp. 33-42.

26. Ionescu, Gheorghe, *Contribuții la cunoașterea așezământului cultural medieval Mănăstirea Govora din județul Vâlcea*, în *Buridava. Studii și materiale*, nr. 1, Râmnicu Vâlcea, 1972, pp. 57-122.
27. Iorga, Mihai, *Date privind renta feudală în satele de pe brațul Borcea (secolul al XVI-lea – prima jumătate a secolului al XVII-lea)*, în *Cultura medieșană*, Nr. 8, Mediaș, 2018, pp. 20-24.
28. Iorga, Nicolae, *Notes de diplomatique roumaine*, în *Bulletin de la section historique al Academiei Române*, nr. XVII, București, 1930, pp. 114-141.
29. Lascaris, Mihail, *Influences byzantines dans la diplomatique bulgare, serbe et slavo-roumaine*, în *Byzantinoslavica*, Nr. III/2, Praga, 1931.
30. Negrău, Elisabeta, *Tipologiile arhitecturale ale ctitoriilor domnești din Țara Românească în secolele XIV-XVI*, în *Analele Universității din Craiova. Seria Istorie*, nr. 2, vol. 16, Craiova, 2009, pp. 95-114.
31. Popescu-Dolj, Alexandra, *Un document de la Matei Basarab pentru Mănăstirea Arnota*, în *Mitropolia Olteniei*, Anul XXI, Nr. 5-6, Craiova, 1969, pp. 416-419.
32. Potra, George, *Despre vinărici și vinăricei în Țara Românească*, în *Studii de istorie și etnografie*, Golești, 1980, pp. 237-254.
33. Sacerdoțeanu, Aurelian, *Hrisovul lui Constantin Brîncoveanu pentru mănăstirea Hurezi (1695)*, în *Mitropolia Olteniei*, nr. 9-12, Craiova, 1960, pp. 705-721.
34. Tamaș, Corneliu, *Dreptul de proprietate al mănăstirii Cozia asupra „Uliții din Râmnic”*, în *Studii vîlcene*, Râmnicu Vâlcea, 1971, pp. 11-18.
35. Tamaș, Corneliu, *Falsificarea unor documente privind robii mănăstirii Cozia*, în *Buridava. Studii și materiale*, nr. IV, Râmnicu Vâlcea, 1982, pp. 95-99.
36. Tamaș, Corneliu, *Arnota în timpul domniei lui Matei Basarab*, în *Studii vîlcene*, nr. VII, Râmnicu Vâlcea, 1985, pp. 53-56.
37. Trajanescu, Ion, *Raport despre lucrările de restaurare a Mănăstirii Hurezi*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, Anul II, nr. 1, București, 1909, pp. 46-48.
38. Trajanescu, Ion, *Mănăstirea Hurezi. Chiliile de miază-noapte*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, Anul II, nr. 3, București, 1909, pp. 137-140.
39. Trajanescu, Ion, *Foișorul lui Dionisie Bălăcescu*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, Anul II, nr. 4, București, 1909, pp. 175-180.

40. Trajanescu, Ion, *Restaurarea Mănăstirii Hurezi. Lucrările din 1909 (Memoriu)*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Anul II, nr. 4, București, 1909, pp. 191-193.
41. Trajanescu, Ion, *Mănăstirea Dintr'un lemn și Mănăstirea Govora. Descrieri arhitectonice generale*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Anul III, București, 1910, pp. 35-41.
42. Trajanescu, Ion, *Bolnița Mănăstirii Hurezi. Biserica-Foișorul-Chiliile*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Anul III, București, 1910, pp. 71-80.
43. Trajanescu, Ion, *Schitul Sf. Apostoli de pe lângă Mănăstirea Hurezi*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Anul III, București, 1910, pp. 145-154.
44. Trajanescu, Ion, *Mănăstirea Surpatele din Vâlcea*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Anul IV, nr. 2, București, 1911, pp. 95-101.
45. Trajanescu, Ion, *Stăreția Mănăstirii Hurezi*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Anul VIII, nr. 3, București, 1915, pp. 126-138.
46. Vitan, Ion, *Considerații privind ornamentele și miniaturile documentelor muntenești din secolele XVI-XIX*, în Revista Arhivelor, Tomul 4, București, 1993, pp. 448-471.

Lucrări generale

1. Alexandrescu-Dersca, Maria Matilda, Mehmet, Mustafa Ali, *Călători străini despre Țările Române*, Editura Științifică și Pedagogică, București, 1976.
2. Bogdan, Damian P., *Diplomatica slavo-română din secolele XIV și XV*, Editura IMPRIMERIA NAȚIONALĂ, București, 1938.
3. Bogdan, Damian P., *Documente privind Istoria României. Volumul II – Diplomatica slavo-română*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1956.
4. Donat, Ion, *Domeniul domnesc în Țara Românească (secolele XIV-XVI)*, Editura Enciclopedică, București, 1996.
5. Donat, Ion, Pătroi, Ion, Ciobotea, Dinică, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, Editura Helios, Craiova, 1999.
6. Drăguț, Vasile, *Arta brâncovenească*, Editura Meridiane, București, 1971.
7. Florea, Vasile, *Istoria artei românești veche și medievală*, Editura Hyperion, Chișinău, 1991.
8. Ghika-Budești, Nicolae, *Evoluția arhitecturii în Muntenia*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Partea I, Tipografia „Datina Românească”, București, 1927.

9. Ghika-Budești, Nicolae, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, Tiparul „Datina Românească”, București, 1933.
10. Ionescu, Grigore, *Istoria arhitecturii românești din cele mai vechi timpuri până la 1900*, Tiparul „Cartea Românească”, București, 1937.
11. Iorga, Nicolae, *Sate și mănăstiri din România*, Editura Librăriei PAVEL SURU, București, *f. a.*
12. Iorga, Nicolae, *Privileștii de țară*, Editura pentru turism, București, 1974.
13. Manea, Mihai, *Mic dicționar de termeni istorici*, Editura ALL Educațional, București, 1999.
14. Muraru, Ioan, *Dicționar de termeni istorici și arhaisme*, Editura VOX, București, 2004.
15. Ristea, Ana-Lucia, Ioan-Franc, Valeriu, Popescu, Constanța, *Metodică în cercetarea științifică*, Editura Expert, București, 2017.
16. Sacerdoțeanu, Aurelian, *Îndrumări în cercetările istorice*, Tipografia „Graiul Literar”, București, 1943.
17. Știucă, Narcisa Alexandra, *Cercetarea etnologică de teren, astăzi (Curs)*, Editura Universității București, București, 2007.
18. Theodorescu, Răzvan, *Civilizația românilor între medieval și modern*, Editura Meridiane, București, 1987.
19. Tocilescu, Grigore, *Raporturi asupra câtoru-va mănăstiri, schituri și biserici din țară*, Editura Tipografia Academiei Române, Bucuresci, 1887.
20. Vătășianu, Virgil, *Istoria artei feudale în Țările Române*, Volumul I, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1959.

Lucrări speciale

1. Antonescu, Petre, *Monastirea Cozia*, Editura Tipografia Thoma Basilescu, Bucuresci, 1903.
2. Crețeanu, Radu, *Mănăstirea Dintr-un lemn*, Editura Meridiane, București, 1966.
3. Cristea, Gherasim, *Istoricul mănăstirii Hurezu*, Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 2003.
4. Cristescu, Dumitru, *Sfânta Mănăstire Arnota*, Editura Tipografia „Episcopul Vartolomei”, Râmnicul-Vâlci, 1937.
5. Davidescu, Mișu, *Mănăstirea Cozia*, Ediția a II-a, Editura Meridiane, București, 1968.
6. Davidescu, Mișu, *Monumentele medievale din N.-V. Olteniei*, Editura Meridiane, București, 1970.

7. Donat, Ion, *Fundațiile religioase ale Olteniei*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1937.
8. Epure, Florin, *Ctitoriile lui Matei Basarab din Oltenia*, Editura RAO, București, 2014.
9. Gheorghe, Mihai, *Robia și judecata țiganilor – secolele XVII-XIX*, în *Analele Dobrogei. Seria nouă, IX – 2006-2008, f. e.*, Constanța, 2008.
10. Giurescu, Constantin, *Studii de istorie socială. Vechimea rumâniei*, Editura „Universul”, București, 1943.
11. Iorga, Nicolae, *Mănăstirea Hurezului. Desvoltarea și viața ei*, Editura Neamul Românesc, Vălenii de Munte, 1912.
12. Micle, Veniamin, *Mănăstirea Bistrița olteană*, Editura Eparhiei Râmnicului, Râmnicu Vâlcea, 1996.
13. Miclea, Ion, Florescu, Radu, *Hurezi*, Editura Meridiane, București, 1989.
14. Nicolae, Veniamin, *Ctitoriile lui Matei Basarab*, Editura SPORT-TURISM, București, 1982.
15. Potra, George, *Contribuțiuni la istoricul țiganilor din România*, Fundația Regele Carol I, București, 1939.
16. Pretorian, Marin, *Mănăstiri și schituri din Mitropolia Olteniei*, Editura Sfintei Mitropolii a Olteniei, Craiova, 1942.
17. Ștefulescu, Alexandru, *Polovragii*, Tipografia N. D. Miloșescu, Târgu Jiu, 1906.
18. Ștefulescu, Alexandru, *Mănăstirea Tismana*, Ediția a III-a, Editura Institutului de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1909.
19. Tătăranu, Liana Carina, Coșniceru, Nicolae, *Oltenia mănăstirilor. Istorie, iconografie și arhitectură*, Volumul I, Editura Princeps, București, 2022.
20. Tătăranu, Liana Carina, Coșniceru, Nicolae, *Oltenia mănăstirilor. Istorie, iconografie și arhitectură*, Volumul II, Editura Princeps, București, 2022.
21. Turcitu, Claudiu-Victor, *Ornamente și miniaturi în documente brâncovenești*, Editura Dar Development Publishing, București, 2014.

Webografie

1. Arhiva Medievală – <http://arhivamedievala.ro/> (Accesat în 15.06.2023).
2. Monasterium – <http://monasterium.net/> (Accesat în 15.06.2023).